

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ САМОВРЯДНОЇ ВЛАДИ
В СУЧАСНІЙ ДЕРЖАВІ»**

Ступінь освіти	доктор філософії
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	«Публічне управління та адміністрування»
Тривалість викладання	7,8 чверть
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (120 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години на тиждень
практичні:	2 години на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»

Консультації: за окремим розкладом, погодженим зі здобувачами вищої освіти

Онлайн-консультації: Tarasenko.t@nmu.one

Викладач:

Тарасенко Тетяна Миколаївна

д. держ. упр., доцент, доцент кафедри

Персональна сторінка:

<https://palsg.nmu.org.ua/ua/kafedra/teachers/Tarasenko/Tarasenko.php>

E-mail: Tarasenko.T@nmu.one

1. Анотація до курсу

Сучасні трансформаційні зміни в організації та функціонуванні публічної влади під впливом зростаючих вимог суспільства щодо належного врядування вимагає більшого врахування сучасних тенденцій розвитку держави і суспільства.

Під час вивчення дисципліни «Трансформація публічної самоврядної влади в сучасній державі» ви ознайомитесь з етапами становлення публічної самоврядної влади в Україні у період незалежності, досвідом і результатами реформування місцевого самоврядування та територіальної влади в Україні, особливості функціонування системи місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного стану, перспективами розвитку публічної самоврядної влади в умовах цифрової держави, сучасним етап розвитку європейських стандартів місцевого та регіонального самоврядування. Змістовне наповнення курсу націлене на формування компетентностей вирішувати складна завдання у сфері вирішення питань місцевого значення з урахуванням сучасних тенденцій розвитку теорії й практики місцевого самоврядування.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – формування у здобувачів вищої освіти загальних й професійних компетентностей щодо ціннісних, правових, організаційних основ трансформації місцевого самоврядування як форми публічної влади в умовах європейської інтеграції, цифровізації держави

та суспільства, спрямованих на підвищення спроможності до розв'язання складних професійних завдань щодо вирішення питань місцевого значення.

Завдання курсу:

- ознайомити здобувачів вищої освіти формуванням понятійного апарату конституційно-правової моделі місцевого самоврядування в Україні, особливостями української системи місцевого самоврядування, основними здобутками та суперечностями вітчизняної практики функціонування публічної самоврядної влади;

- розглянути основні принципи реформи публічної самоврядної влади, зміни обсягу повноважень органів місцевого самоврядування, завдання та результати реформи адміністративно-територіального устрою на базовому та субрегіональному рівнях, проблеми адміністративно-територіального устрою та територіальної організації влади як напрям подальших змін місцевого самоврядування;

- сформувати розуміння підходів до організації діяльності органів місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного стану, ролі органів місцевого самоврядування в організації територіальної оборони та підготовки населення України до участі в русі національного спротиву, перспективи співробітництва України з країнами Європи у сфері відновлення місцевого самоврядування в повоєнний період;

- розглянути вплив цифровізації на трансформацію місцевого самоврядування, вектору клієнтоорієнтованості в діяльності органів місцевого самоврядування, можливостей підвищення якості представницької демократії та участі громадян у вирішенні питань місцевого значення на засадах цифрових технологій;

- розглянути та сформувати розуміння європейських правових стандартів здійснення місцевого та регіонального самоврядування, напрямів розвитку місцевого самоврядування в країнах Європи, нових форм місцевого самоврядування та перспектив розвитку публічної самоврядної влади.

3. Результати навчання:

- продемонструвати знання та розуміння сутності основних етапів формування конституційно-правової моделі місцевого самоврядування в Україні, основних елементів системи місцевого самоврядування, особливостей функціонування системи місцевого самоврядування в умовах воєнного стану, ціннісні орієнтири та механізми реалізації європейських стандартів розвитку місцевого та регіонального самоврядування;

- продемонструвати розуміння сутності трансформаційних змін місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, зміни обсягу повноважень органів місцевого самоврядування, результатів змін адміністративно-територіального устрою на рівні територіальних громад і районів, та також проблеми подальшої завдань реформи у цій сфері;

- продемонструвати вміння визначати пріоритети, засоби удосконалення діяльності представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування, запровадження форм безпосередньої участі громадян у вирішенні питань місцевого значення на основі врахування сучасної філософії бачення майбутнього місцевого самоврядування, очікувань і запитів сучасного суспільства та запровадження нових форм місцевого самоврядування;

- продемонструвати розуміння та здатність враховувати можливості цифровізації для подальшої трансформації місцевого самоврядування як форми публічної влади, зокрема втіленні концепту «клієнтоорієнтованість» в діяльності органів та службовців місцевого самоврядування та розвитку практик місцевої демократії.

4. Структура курсу

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція	Силабус Презентація курсу Рекомендовані джерела ККР для проведення заліку	-
	Тема 1. Еволюція публічної самоврядної влади в Україні у період незалежності		Презентація за темою Рекомендовані джерела	-
	Практичне заняття за темою 1. Особливості української системи місцевого самоврядування: основні здобутки та суперечності	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-12
2	Тема 2. Досвід та результати реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0
	Практичне заняття за темою 2. Проблеми адміністративно-територіального устрою та територіальної організації влади	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-12
3	Тема 2. Досвід та результати реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	-
	Практичне заняття за темою 2. Проблеми адміністративно-територіального устрою та територіальної організації влади	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-12
4	Тема 3. Особливості функціонування системи місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного стану	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	-
	Практичне заняття за темою 3. Підтримка місцевого самоврядування європейських країн в умовах війни та перспективи співробітництва у поствоєнний період	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-12
5	Тема 4. Цифрова держава та суспільство – можливості розвитку публічної самоврядної влади	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	-
	Практичне заняття за темою 4. Цифрова революція у локальному контексті та трансформація місцевого самоврядування	Практичне заняття	Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-12
6	Тема 5. Сучасний етап розвитку європейських стандартів місцевого та регіонального самоврядування	Лекція	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	-
	Практичне заняття за темою 5. Презентація індивідуального завдання. Есе за темою «Сучасні тенденції та напрями розвитку місцевого самоврядування в	Практичне заняття	Есе здобувачів	0-40

Тижні	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
	країнах Європи».			
7	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Лекція	Силабус ККР для проведення заліку Анкети у MS Forms	–
	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Практичне заняття		–

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання полягає в підготовці есе за темою «Сучасні тенденції та напрями розвитку місцевого самоврядування в країнах Європи»».

5. Технічне обладнання та / або програмне забезпечення

На лекційних заняттях рекомендується мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом. Активований аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджету до за стосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 8-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати підсумкову оцінку з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складатиме не менше 60 балів.

Поточна успішність складається з оцінок за роботу на практичних заняттях (оцінюється 5 практичних занять, участь у практичному занятті максимально може принести здобувачу вищої освіти 12 балів) та за виконання індивідуального завдання (максимально оцінюється у 40 балів).

Отримані бали за індивідуальне завдання та аудиторні заняття додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Підсумкове оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та / або прагне поліпшити оцінку)	Екзамен відбувається у письмовій формі, екзаменаційні білети складаються з 20 теоретичних тестових запитань, 12 практичних тестових запитань. Правильна відповідь на теоретичне тестове запитання оцінюється у 2 бали. Правильна відповідь на практичне тестове запитання оцінюється у 5 балів. Максимальна кількість балів за екзамен: 100
Практичні заняття	Практичні завдання, дискусія, де відпрацьовуються навички індивідуальної та командної роботи. Практичні завдання

	максимально оцінюються у 60 балів (5 занять×12 балів / заняття).
Індивідуальне завдання	Охоплює матеріали лекційного курсу. Підготовка есе. Оцінюються у 40 балів.

6.3. Критерії оцінювання елементів поточного та підсумкового контролю:

6.4. Критерії оцінювання практичних занять (практичні завдання, дискусії):

практичні завдання: 12 – 10 балів: отримано правильну відповідь, яка характеризує уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності; **9 – 8 балів:** отримано відповідь, яка характеризує уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності з незначними неточностями; **7 – 6 балів:** отримано відповідь, яка характеризує уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності із значними неточностями; **5 – 4 бали:** отримано відповідь, яка демонструє наявність загальних знань щодо предмету розгляду, однак відсутність уміння / навички застосовувати знання в практичній діяльності; **3 – 1 бали:** наведено відповідь, яка демонструє незадовільний рівень знань / навичок застосовувати знання в практичній діяльності; **0 балів** – відсутність відповіді;

дискусії: 5 балів: активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом, наведення аргументованих відповідей із посиланням на джерела. **4 бали:** активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання), володіння навчальним матеріалом з незначними помилками за сутністю обговорюваних питань. **3 бали:** активна участь у дискусії (виступи, коментарі, активне слухання) без достатнього володіння навчальним матеріалом, що має стосунок до теми обговорення. **2 бали:** залученість до дискусії викладачем, неухважність, відсутність достатніх знань про предмет обговорення. **1 бал:** залученість до дискусії викладачем, небажання брати участь в дискусії, відсутність достатніх знань про предмет обговорення.

6.5. Критерії оцінювання індивідуального завдання: індивідуальне завдання полягає у підготовці та захисті есе – оцінюється в 40 балів, причому: **40 балів** – продемонстровано самостійний підхід до проблеми, дотримано вимог академічної доброчесності, розкрито усі структурні елементи есе (вступ, основна частина, висновки), наведено приклади кращої практики або конкретних проблем за темою дослідження, оформлено відповідно до вимог, наявність чітких, аргументованих відповідей на запитання під час дискусії; **30 балів** – продемонстровано самостійний підхід до проблеми, дотримано вимог академічної доброчесності, розкрито усі структурні елементи есе (вступ, основна частина, висновки), ненаведено приклади кращої практики або конкретних проблем за темою дослідження, є певна невідповідність вимогам щодо оформлення есе, відповідь на запитання під час дискусії характеризується невпевненістю, нечіткістю формулювань; **20 балів** – реферативний підхід до викладення положень есе, є певна самостійність підходу до проблеми, дотримано вимог академічної доброчесності, розкрито не всі структурні елементи есе (вступ, основна частина, висновки), ненаведено приклади кращої практики або конкретних проблем за темою дослідження, оформлено з порушенням визначених вимог, відсутність чітких, аргументованих відповідей на запитання під час дискусії; **10 балів** – реферативний виклад положень, відсутність самостійного підходу до проблеми, недотримано вимог академічної доброчесності, розкрито не всі структурні елементи есе (вступ, основна частина, висновки), ненаведено приклади кращої практики або конкретних проблем за темою дослідження, оформлено без дотримання визначених вимог, відсутність відповідей на запитання під час дискусії.

Загальні вимоги до написання есе:

1. Авторський, самостійний підхід до проблеми.
2. Виконання вимог академічної доброчесності.
3. Обсяг – до 3 сторінок.
4. Оформлення та структура: наявність титульної сторінки (кафедра, назва дисципліни, тема есе, ПІБ, група), есе має містити вступ, основну частину, висновки, посилання та список використаної літератури (у разі застосування такої).

5. Вимоги до оформлення: текстовий редактор MS Word; шрифт Times New Roman, розмір 14; вирівнювання по ширині; міжрядковий інтервал – 1,5; абзацний відступ 1,25 мм; поля верхнє, нижнє – 20 мм, ліве – 2,5 мм, праве – 1,5 мм.

6.6. Критерії підсумкового оцінювання (якщо здобувач вищої освіти набрав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку):

У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (екзамен)** під час сесії. Підсумкове оцінювання проводиться у вигляді екзамену, який включає запитання з теоретичної та практичної частини курсу. Білет складається з **20 тестових завдань з теоретичної частини** із чотирма варіантами відповідей, одна правильна відповідь оцінюється в 2 бали (**разом 40 балів**) та **12 тестових завдань з практичної частини**, кожне з завдань оцінюється максимум у **5 балів (разом 60 балів)**, причому:

- 5 балів – повна відповідність еталону;
- 4 бали – відповідність еталону з незначними помилками;
- 3 бали – часткова відповідність еталону, питання повністю не розкриті;
- 2 бали – часткова відповідність еталону, питання не розкрито;
- 1 бал – невідповідність еталону, однак відповідність темі запитання;
- 0 балів – відповідь не наведена.

Отримані бали за тестові завдання додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» <http://surl.li/alvis>.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту. Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Офіс 365. Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Сучасні педагогічні технології у вищій освіті» (www.do.nmu.org.ua). Усі письмові запитання до викладачів стосовно курсу мають надсилатися на університетську електронну пошту.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим. Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності. Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту. Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи. Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів

вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби). Практичні заняття не проводяться повторно, ці оцінки неможливо отримати під час консультації, це саме стосується і колоквиумів. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

7.7. Участь в анкетуванні

Наприкінці вивчення курсу здобувачу вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни «Трансформація публічної самоврядної влади в сучасній державі».

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Кравченко В. В., Бородін Є. І., Квітка С. А. Місцеве самоврядування в системі публічного управління : навч. посіб. у схемах. Дніпро : ГРАНІ, 2018. 148 с. URL: http://www.dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Mistseve_samovryaduvannya.pdf
2. Європейські стандарти місцевого самоврядування : хрестоматія / упоряд. Є. І. Бородін, С. А. Квітка, Т. М. Тарасенко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. 148 с. URL: http://www.dridu.dp.ua/biblioteka/doc/Mizhnarodni_standarty_mistsveoho_samovryaduvannya.pdf
3. Утвенко В. В. Теорія та історія місцевого самоврядування: Навч. посібник / В. В. Утвенко. Київ : ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 234 с. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/teor_misc_samovryad_2017.pdf
4. Бенчмаркінг доброго врядування: практичний посібник / за заг. ред. А. Гука. Київ: ТОВ «Видавництво «Юстон», 2018. 60 с. URL: <https://www.prostir.ua/?library=praktychnyj-posibnyk-benchmarkinh-dobroho-vryaduvannya>
5. Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу : навч. посіб. / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, М. К. Орлатого. Київ : НАДУ, 2015. 628 с. URL: <http://jmce.ukma.edu.ua/sites/default/files/lahzh.pdf>
6. Міжнародно-правові стандарти у сфері місцевого самоврядування / М. О. Петришина, О. О. Петришин. Харків : Право, 2016. 44 с.
7. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е. та ін.] ; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». Київ : Софія.– 2012. 128 с. URL:[https://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ya_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni\(2\).pdf](https://despro.org.ua/media/upload/decentral_zac_ya_publ_chno_vladi_dosv_d_evropeyskih_derzhav_ta_perspektivi_ukra_ni(2).pdf)
8. Збірник «Досвід впровадження стандартів доброго врядування на місцевому рівні в Україні та інших європейських країнах» / В. С. Куйбіда, В. В. Толкованов. Київ, ТОВ «Поліграфічний Центр «Крамар», 2010. 258 с. http://www.slg-coe.org.ua/wp-content/uploads/2012/10/Tolkovanov_Dobre_final.pdf
9. Основи публічного адміністрування : навч. посіб. / Ю. П. Битяк, Н. П. Матюхіна, М. С. Ковтун та ін. ; за заг. ред. Н. П. Матюхіної. Вид. 2-ге, допов. та перероб. Харків : Право, 2021. 238 с. URL: <https://cutt.ly/wCAouJG>

Додаткові

1. Всесвітня Декларація місцевого самоврядування. *Місьцеве та регіональне самоврядування в Україні*. Київ, 1994. Вип. 1–2 (6–7). С. 65–69.
2. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія від 15 жовтня 1985 р. Документ 994_036. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text
3. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевого органу влади від 16 листопада 2009 р. Документ 994_946. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_946#Text
4. Утрехтська декларація про добре місьцеве та регіональне врядування в неспокійний час: проблеми змін : Рада Європи; Декларація, Міжнародний документ від 17 листопада 2009 р. Документ 994_a16. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_a16
5. Київська декларація Прийнята міністрами Ради Європи, відповідальними за місьцеве і регіональне управління на 17-й сесії конференції Ради Європи, м. Київ, 3 – 4 листопада 2011.
6. Декларація Конгресу місцевих та регіональних влад. 42-а СЕСІЯ Страсбург, 22–24 березня 2022 р. Війна Російської Федерації проти України Декларація 5 (2022): <https://rm.coe.int/cg-2022-42-21-ukr-the-russian-federation-s-war-against-ukraine/1680a5ee5e>
7. Досвід децентралізації у країнах Європи: зб. док. Пер. з іноз. мов / Заг. ред. В. Б. Гройсмана. Київ : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. 766 с.
8. Стратегія та принципи здійснення реформ територіальної організації публічної влади в країнах ЄС : наук. розробка / уклад. : Л. Л. Прокопенко, О. М. Рудік, І. Д. Шумляєва та ін. Київ : НАДУ, 2013. 52 с.
URL: http://www.academy.gov.ua/%5CNMKD%5Clibrary_nadu%5CNayk_rozrob%5Ce6346bd2-8b8b-444f-868f-63ca01e87040.pdf
9. Місцева влада в країнах пострадянського простору : монографія / П. В. Ворона, В. А. Гошовська, І. П. Лопушинський [та ін.] / за заг. ред. П. В. Ворони. Полтава : ПП Шевченко, 2016. 528 с.
10. Теоретичні та практичні аспекти формування компетентності депутатів місцевих рад України : монографія / С. М. Серьогін, Є. І. Бородін [та ін.]; за заг. ред. І. В. Шпекторенка. Дніпро : Грані. 2021. 280 с.
11. Трансформація статусу посадової особи місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні : колект. монографія / С. М. Серьогін, Є. І. Бородін, Н. А. Липовська [та ін.]; за заг. ред. С. М. Серьогіна. Дніпро : Грані, 2020. 216 с.
12. Тимощук В., Бойко І., Школик А., Школьний Є. Закон «Про адміністративну процедуру»: загальні прозорі правила взаємодії між державою та громадянами й бізнесом: посібник для публічних службовців. Київ. 2022. 76 с. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/832/zap.pdf>
13. Тарасенко Т. М. Політична відповідальність у сфері місцевого самоврядування України : *монографія*. Дніпро : ГРАНІ, 2020. 403 с.
14. Куйбіда В. С., Білинська М. М., Петроє О. М. Публічне управління: термінологічний словник: навч. посіб. Київ: НАДУ, 2018. 224 с. URL: https://dut.edu.ua/uploads/1_888_37081450.pdf
15. Батанов О. В., Кравченко В. В. Місьцеве самоврядування як інститут громадянського суспільства: муніципально-правові проблеми взаємодії та функціонування. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6, № 6-7. С. 45–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2018_6_6-7_8
16. Батанов О. В. Муніципальні служби захисту прав людини: тенденції становлення в Україні у контексті зарубіжного досвіду. *Правова держава*. 2017. Вип. 28. С. 178-188. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PrDe_2017_28_23

17. Ковальчук Ю. Досвід зарубіжних країн із регулювання діяльності виконавчих органів місцевих рад на базовому рівні. *Знання європейського права*. 2021. (1), 36–40. URL: <http://chernvisn.onua.edu.ua/index.php/chern/article/view/167/196>
18. Порівняльний аналіз державного управління та місцевого самоврядування в країнах Європейського Союзу та Україні : навч. посіб. : у 2 ч. / К. Ю. Богомаз, Є. І. Бородін, Г. Г. Кривчик, Л. Л. Прокопенко. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2011. Ч. 2 : Місцеве самоврядування. 60 с.
19. Тарасенко Т. М. Організаційно-правові засади діяльності органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану: можливості та обмеження. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. Вип. 4. С. 51–58. URL: <https://chasopys-ppp.dp.ua/index.php/chasopys/issue/view/12/13>
20. Тарасенко Т. М. Запровадження інноваційних технологій управління репутацією органів місцевого самоврядування: теорія та практика. *Публічне управління і адміністрування в Україні*. 2022. Вип. 28. С. 158–164. URL: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/28-2022/32.pdf>
21. Тарасенко Т. М. Ознаки політичної відповідальності в системі місцевого самоврядування: досвід Грузії та Киргизії. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. Вип. 2. С. 119–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2019_2_24
22. Тарасенко Т. М. Ознаки політичної відповідальності в системі місцевого самоврядування: досвід країн Балтії. *Публічне адміністрування: теорія та практика : електрон. зб. наук. пр.* 2019. № 1(21). URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01\(21\)/19.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01(21)/19.pdf)
23. Тарасенко Т. М. Особливості політичної відповідальності в системі місцевого самоврядування Республіки Білорусь. *Право та державне управління*. 2019. № 2(35). Т 2. С. 258–266. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2019/tom_2/39.pdf
24. Тарасенко Т. М. Розвиток політичної відповідальності в місцевому самоврядуванні в умовах децентралізації влади: досвід європейських країн. *Вісник Національної академії державного управління. Серія «Державне управління»*. 2017. Вип. 4. С. 92–99. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/pages/dop/74/files/577c2e0c-75fc-4927-94db-9a91ef5ef0a8.pdf>
25. Тарасенко Т. М. Зарубіжний досвід застосування політичної відповідальності в місцевому самоврядуванні та його адаптація в Україні. *Політична відповідальність у сфері місцевого самоврядування України* : монографія. Дніпро : ГРАНІ, 2020. 402 с., С. 81–141
26. Сиченко В., Тарасенко Т., Пугач А. Вплив децентралізації на статутну нормотворчість об'єднаних територіальних громад *Публічне управління та регіональний розвиток*. 2019. № 5. С. 559-580. URL: <https://pard.mk.ua/index.php/journal/article/view/144/109>
27. Pugach A., Sychenko V., Molodchenko T., Tarasenko T. Supervision and control of local self-government bodies in Ukraine: theoretical and legal approaches to clarification of concepts. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2018. № 2. P. 472–479. URL: <http://fkd.org.ua/article/view/136540/137240>
28. A Guide to Multi-level Governance For Local and Regional Public Authorities URL: <https://www.local2030.org/library/210/A-Guide-to-Multi-level-Governance-For-Local-and-Regional-Public-Authorities.pdf>
29. The future of local government: Embracing connectivity and customer centricity. 2021. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/au/pdf/2021/future-of-local-government-report.pdf>
30. European Governance – a White Paper. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0428&from=EN>
31. Priorities of the Congress 2021 – 2026. The Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. Council of Europe, October 2021. URL: <https://rm.coe.int/priorities-congres-2021-2026-/1680a4495e>
32. Activity Report of the Congress Highlights 2010 - 2022 and Activities between March and September 2022. Communication by the Secretary General of the Congress at the 1444th meeting of the Ministers' Deputies 27 September 2022. URL: <https://rm.coe.int/activity-report-march-september-2022-web-prems-155322-gbr/1680a8af36>

Інформаційні ресурси

1. Офіс Ради Європи в Україні. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/home>
2. Офіс Ради Європи в Україні. Документи. URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/documents>
3. Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи. Постійне представництво України при Раді Європи URL: <https://coe.mfa.gov.ua/ua/ukraine-coe/congress>
4. Хартія Конгресу місцевих і регіональних влад Європи. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_674
5. Проект міжнародної технічної допомоги «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO. URL: <http://despro.org.ua/>
6. Конституції країн світу. Конституційна асамблея. Електронна бібліотека НБУВ. URL: <http://nbuviar.gov.ua/asambleya/constitutions.php>
7. Council of Europe Action Plan for Ukraine «Resilience, Recovery and Reconstruction» 2023 – 2026. 1452nd meeting, 14 December 2022. URL: <https://rm.coe.int/0900001680a96440>
8. Cities4Cities: new matchmaking platform launched to support Ukrainian local and regional authorities/ URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/-/cities4cities-new-matchmaking-platform-launched-to-support-ukrainian-local-and-regional-authorities>